

Panagiotis Sardelis

Drøfting av hitsoriografien om det bulgarske riket (700-1000e.vt), mellom internasjonale og bulgarske historikere.

Fordypningsoppgave i Lektor i historie, 8.-13. trinn

Veileder: Leif Inge Ree Petersen

Mai 2023

Panagiotis Sardelis

Drøfting av hitsoriografien om det bulgarske riket (700-1000e.vt), mellom internasjonale og bulgarske historikere.

Fordypningsoppgave i Lektor i historie, 8.-13. trinn
Veileder: Leif Inge Ree Petersen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innhold

Innledning.....	2
Teori	4
Forskningsstatus	4
Metode.....	5
Kildekritikk	5
Bakgrunn	7
Hvem var Bulgarene og hvordan ble den bulgarske staten opprettet?	7
Nabostatene	8
Bulgarsk administrasjon.....	10
Relasjonene med det bysantiske riket.....	12
Første historiografisk tema: Bulgarsk ekspansjon og slaget ved Pliska.....	13
Militær struktur.....	14
Bulgarsk utvidelse gjennom 900 og 1000- tallet.....	16
Drøfting av historiografien om den bulgarske ekspansjonen	18
Slaget ved Pliska: En av de mest vellydende krigskampanjene mot det bysantiske riket	20
Slaget ved Pliska: En av de mest vellydende krigskampanjene mot det bysantiske riket fra internasjonale historikere sin perspektiv	22
Drøfting av historiografien mellom bulgarske og internasjonale historikere.....	24
Andre historiografiske tema: Kristendommens spredning og betydning for den Bulgarske staten og dens identitet.....	25
Spredning av Kristendommen	25
Forholdet mellom kirken og staten.....	26
Drøfting av historiografien mellom bulgarske og ikke bulgarsk historikere om kristendommen og kristningen i den bulgarske staten	28
Konklusjon	34
Referanser.....	36

Innledning

Et av de mest betydningsfulle imperiene i middelalderen og en makt som møtte mange vanskeligheter i løpet av sin lange historie, var det bysantinske riket. Bulgarernes herredømme på Balkan i løpet av det åttende og niende århundre var et av de mest fremtredende av dem. Den mektige og imperialistiske bulgarske staten, som lå nord for det bysantinske riket, representerte en alvorlig fare for bysantinsk dominans i området. Til tross for dette er det fortsatt mye ukjent om bulgarerne og deres styre på denne tiden. Den bulgarske staten vil være hovedemnet for dette essayet. **Innholdet foregår i det 8. til 11. århundre, og innebærer hvordan den bulgarske staten ble grunnlagt og styrt. I dette dybdarbeidet vil jeg også undersøke kristendommen mer detaljert, inkludert hvordan den ble praktisert i den bulgarske staten. Jeg skal se på noen av konfliktene mellom de to sidene, og ikke minst se på forskjellene i historiografien mellom bulgarske og internasjonale historikere og deres ulike synspunkter i to viktige hendelser (Kristninga og de ulike synene om den bulgarske ekspansjonen inkludert slaget ved Pliska). Drøftinga av historiografien kommer til å være hovedfokuset i oppgaven.**

Lokale bulgarske historikere har en tendens til å fokusere på prestasjonene og suksessene til det bulgarske riket i løpet av middelalderen, og de stoler ofte på patriotisk retorikk for å forklare perspektivet deres og demonstrere viktigheten av det bulgarske riket i historien.

På den annen side bruker internasjonale historikere komparativ analyse for å stille spørsmål ved påstandene til lokalhistorikere og gi et mer nøytralt perspektiv. De fokuserer på den virkelige virkningen av det bulgarske riket i denne perioden og setter det inn i en større sammenheng. Dette essayet vil forsøke å fremheve dette ved å analysere de ulike argumentene som brukes av de ulike historikerne.

Historiografien av bulgarsk historie kan også ha blitt påvirket av Bulgarias kommunistiske fortid, spesielt under selve kommunisttiden.

En stor del av den historiske forskningen og vitenskapelige produksjonen gjort i Bulgaria under kommunisttiden ble forbudt. Bulgarske historikere ble ofte tvunget til å følge den offisielle kommunistpartiets linje og hadde liten frihet til å foreta uavhengige studier eller ha motsatte meninger. Som et resultat påvirket politisk ideologi og propaganda, snarere enn objektiv analyse, en rekke historiske bøker skrevet i løpet av denne tidsperioden.

Det var en gjenoppblomstring av interesse for å forske på og omskrive bulgarsk historie etter kommunismens fall i landet. Hvordan bulgarsk historie undervises og presenteres nå kan imidlertid fortsatt være påvirket av arven etter studier og forskning utført under kommunisttiden. For eksempel kan noen akademikere fortsatt holde seg til visse ideologier eller forutsetninger som dateres tilbake til kommunisttiden.

Jeg valgte denne oppgaven fordi jeg har greske og bulgarske aner. Jeg gikk på en gresk barneskole hvor jeg lærte mye om gresk historie. Gresk historie er viet mye oppmerksomhet i de norske læreplanene for videregående og ungdomsskoler. Derfor ville jeg prøve noe nytt og finne ut litt mer om den andre halvparten av identiteten min. Jeg har alltid ønsket å vite mer om Bulgarias folk og historiske bakgrunn fordi det er et fascinerende land med en veldig rik historie.

I 681 e.Kr. oppsto den bulgarske staten på Balkan og avanserte snart til å bli en betydelig regional makt i Øst-Europa. Det første bulgarske riket, som varte fra 681 til 1000 e.Kr., så viktige politiske, økonomiske og kulturelle endringer for det bulgarske folket. Det bulgarske folket er et komplekst begrep å bruke siden begrepet omfattet mange ulike stammer, kulturer og territorier som fortsatt finnes i moderne Bulgaria. Noen av beboerne i de områdene hadde slavisk, protobulgarsk eller annen opprinnelse med deres egen identitet og historie. Utrykket «bulgarere» var derfor referert til mer som en samling av stammer enn en homogent etnisk gruppe. Den bulgarske staten så en rekke endringer i løpet av denne tiden, inkludert absorpsjon av bysantinsk kulturell påvirkning, utvidelse av kristendommen og konsolidering av statens territorielle eiendommer¹.

Forholdet til det bysantinske riket, som fungerte som både en alliert og en sentral motstander for den bulgarske staten gjennom denne tiden, var blant dets viktigste trekk. En kompleks politisk dans mellom keiserne i Bulgaria og Bysants resulterte tidvis i samarbeid og tidvis i fiendtlighet. Historien til det bysantinske riket gjennom det åttende og niende århundre ble betydelig formet, spesielt av den bulgarske staten².

Østeuropeiske historikere er spesielt interessert i historien til den bulgarske staten mellom 700 og 1000 e.Kr. Det er fortsatt mye uenighet blant historikere om statens karakter, dens forhold til fremmede makter og dens kulturelle og religiøse fremskritt, til tross for at suksessen til den

¹ Fine, 1991, s.163-164

bulgarske staten på områder som militærstrategi, diplomati og økonomisk vekst er godt dokumentert.

Teori

Forskningsstatus

Theophanes the Confessor skrev en av de eldste skriftene om bulgarerne i det bysantinske riket på 800-tallet. Den bysantinske kronikeren Theophanes skrev "Chronographia", som gir en grundig redegjørelse for den politiske og militære utviklingen i tiden. Historien hans er en verdifull ressurs for historikere som forsker på denne epoken, selv om beretningen hans ikke er helt nøyaktig.

Det var en gjenoppblomstring av interesse for studiet av rollen som bulgarerne og det bysantinske riket spilte i denne epoken rundt 1900. Forskere som Steven Runciman, undersøkte historiske opptegnelser og arkeologiske bevis for å få en bedre forståelse av rollen spilt av bulgarere i bysantinsk styre.

De siste årene har forskere utviklet en rekke metoder for å studere bulgarerne, inkludert tekstanalyse, arkivsporing og genetiske studier. For eksempel har forskere utviklet DNA-analyse for å bedre forstå den genetiske sammensetningen av den bulgarske befolkningen gjennom denne tiden og for å få ny innsikt i migrasjonstrender blant det bulgarske folket.

De militære kampanjene mellom bulgarerne og bysantinerne er et studietema som har vekt stor interesse. Konfliktene og trefningene som skjedde mellom de to maktene, så vel som den militære taktikken og metodene som ble brukt, har alle blitt studert i ettertid. For eksempel gjøres det mye forskning på bygging av festningsverk og bruk av beleiringskrigføring.

Veselin Beshevliev, Ivan Douychev og Nikolay Ovcharov er noen av de viktigste bulgarske historikerne som dekket denne epoken. De originale tekstene er på bulgarsk, men de er oversatt til flere språk. Noen av verkene som ble tatt i bruk i denne oppgaven er Veselin Beshevliev sin «History of the Bulgarian State in the Middle Ages», Ivan Douychev sin «The origin of the Bulgarian State» og Nikolay Ovcharov sin «The Bulgarian Middle Ages: State and Culture.» Disse er et viktig arbeid innen bulgarske middelalderstudier og gir verdifull innsikt i den politiske, sosiale og kulturelle historien til den bulgarske staten i denne perioden.

Flere store verk som spilte en rolle i senere forståelsen av den bulgarske staten var Nikephoros I av Konstantinopel sine skifter om Khan Krums sin kongetid og slaget ved Pliska. Skylitzas var en av de bysantiske historikerne som skrev om den senere utviklingen av det bulgarske riket, Tsar Simeon sin kongeperiode og Bysants -Bulgaria krigene.

I moderne tid har nyere historikere sett på eldre verk og drøftet fakta om tiden til den gamle bulgarske staten. I nyere forskning er det ikke alt av hendelser og fakta som samsvarer de gamle nasjonalistiske skriftene. Florin Curta er en historiker som har skrevet mye materiale om balkansk historie og den bulgarske staten i middelalderen. John V.A Fine har både skrevet boken "The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century" i 1991 og "The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest" i 1994, hvor han beskriver nøye historien til bulgarerne og det bulgarske riket. I den andre boken er det nevnt senere utviklingen av den bulgarske historien fram til Ottomanske okkupasjonen i 12. århundre.

Det har foregått ekstensiv forskning på tidligere historie i Balkanområdet, men ingen av kildene kan man stole fullstendig på, delvis fordi innholdet i dem kan være preget av nasjonalistiske trekk, og fordi langt ifra alle arkivene har blitt funnet.

Metode

Kildekritikk

Oppgavens kritiske analyse av kilder vil være en sentral komponent. Det bulgarske folket, som det ble sagt i begynnelsen, er ekstremt lidenskapelig og stolt av nasjonen sin. På grunn av dette kan det hende at noen historiske fakta ikke er inkludert i forskningen deres eller kan presenteres på en unik måte fra andre historikere.

Når historikere undersøker bulgarerne i det bysantinske riket fra 700 til 1000, bruker bulgarske og ikke-bulgarske historikere forskjellige metoder. Språket de komponerer verkene sine på er en åpenbar kontrast. Mens internasjonale historikere vanligvis skriver på språk som engelsk, fransk eller tysk, skriver bulgarske historikere på morsmålet sitt, bulgarsk. Dette tyder på nasjonalisme blant bulgarerne og et ønske om å formidle historien sin på sitt eget morsmål. Dette kan ha en innvirkning på kildene folk bruker fordi noen kilder kan være lettere å finne på ett språk enn et annet. Kilder avhengig av forfatter og språk de er skrevet i

kan variere i innhold og som oftest kan internasjonale forskningsartikler inneholde mer objektiv informasjon enn nasjonale kilder.

Tilgang til primære og sekundære materialer er en annen forskjell. Primærkilder skrevet på bulgarsk kan være tilgjengelige for bulgarske historikere som andre historikere kanskje ikke kan lese. På den annen side kan internasjonale historikere ha tilgang til et større utvalg av sekundære kilder skrevet på andre språk enn bulgarsk.

Det er avgjørende å vurdere kildetyperne, deres troverdighet og eventuelle skjevheter når man studerer historiografien som brukes av bulgarske og ikke-bulgarske historikere i sammenheng med bulgarerne i det bysantinske riket. De ulike historiske synspunktene kan avklares og en mer grundig forståelse av bulgarernes rolle i det bysantinske riket, samt viktige hendelser og konflikter som fant sted via en overbevisende tolkning av disse kildene.

Bysantinske kronikker og annaler er primære kilder som kaster lys over det bysantinske perspektivet på interaksjoner med bulgarerne. Spesielt viktige skrifter er de av Prokopios, Theophanes og Skylitzes. I tillegg gis lokale perspektiver på rollen til bulgarerne og deres fortelling om viktige hendelser gjennom bulgarske inskripsjoner og monumenter, som «Nominalia of the Bulgarian Khans» som er antatt komponerte på slutten av 900 -tallet. Det antas også at inskripsjonene til Omurtag og Krum dateres til de siste tiårene av det niende århundre. En av de mest betydningsfulle inskripsjonene fra den bulgarske staten som fortsatt eksisterer, Omurtag-inskripsjonen, som dateres til 824 e.Kr., ble funnet nær byen Pliska. Inskripsjonen gir en historie om den bulgarske statens religiøse og kulturelle politikk under Khan Omurtag, inkludert opprettelsen av en juridisk kode og byggingen av flere offentlige verk.

En historikers metodikkvalg kan potensielt være partiske. Mens ikke-bulgarske historikere kan nærme seg emnet med mer objektivitet, kan bulgarske historikere være mer tilbøyelige til å se bulgarsk historie og kultur positivt. Dette er ikke alltid tilfelle, derfor er det viktig å vurdere hver historikers bidrag på deres egne premisser.

Til slutt kan historikere tolke det samme settet med kilder på forskjellige måter. Deres metodiske tilnærming, individuelle fordommer og den historiske rammen de skriver i kan ha innvirkning på dette. Som et resultat av det, når man vurderer historiske argumenter, er det avgjørende å ta hensyn til ulike tolkninger av de samme kildene.

Bakgrunn

Hvem var Bulgarerne og hvordan ble den bulgarske staten opprettet?

Bulgarene var semi -nomadiske krigerstammer som oppsto i Sentral-Asia, selv om det er tvilsomt med hensyn til deres nøyaktige opphav. Vi vet at de snakket en viss variasjon av tyrkisk, og at til tross for deres vestlige bevegelse, var de i stand til å holde fast på visse huniske, iranske og indoeuropeiske folk, så vel som forskjellige andre etniske grupperinger og samfunnspåvirkninger³.

I år 480 e.Kr. dukker begrepet "bulgarer" opp for første gang i skriftlige opptegetninger. Der omtales bulgarerne som allierte til Zeno, den bysantinske keiseren, i hans felttog mot østgoterne mellom 474 og 491. Khan Asparuh, som hadde tilsyn med bulgarernes migrasjon til Balkan, får æren for grunnleggelsen av den bulgarske staten. Khan Kubrat, den forrige kongen, som hadde brakt de bulgarske stammene sammen og opprettet en konføderasjon i nord, var faren til Asparuh. Etter Kubrats død ble Asparuh det nye makthodet for bulgarerne. Det er omdiskutert hvordan han kom til makten. Noen kilder nevner ulike teorier om dette. En av dem innebærer at han tilegnet seg tittelen pga. sine gode egenskaper til å vinne folkets støtte via diplomati og militære dyktigheter. En annen en drøfter det at Asparuh måtte slå mot Khubrats sine sønner for å dermed arve tittelen som Khan av den nå uavhengige bulgarske staten⁴.

I løpet av en turbulent og vanskelig tid i Europas og Middelhavsregionens historie, ble bulgarerne fremtredende. I det tredje og fjerde århundre e.Kr. begynte Romerriket, som hadde styrt Middelhavsområdet i evigheter, å falle fra hverandre. Ved det sjette århundre hadde det vestromerske riket smuldret opp på grunn av økonomiske, politiske og militære omstendigheter, mens det østlige romerske riket (også kjent som det bysantinske riket) vedvarte i øst. Det bysantinske riket, som møtte angrep fra en rekke nomadiske grupper i nord og øst, hadde et viktig grenseterritorium i Balkan-regionen, hvor bulgarerne til slutt skulle ta makten.

Asparuh og hans hær ødela det bysantinske riket i en betydelig konflikt nær byen Ongal i 681, og fikk kontroll over Balkan -regionen som senere skulle bli den bulgarske staten. Asparuh

³ Fine, 1991, s.39-40

⁴ Ibid, s.10-11

bygde Pliska som sin hovedstad og begynte å styrke sin makt og bygge et konsolidert imperium med et effektivt militært og statlig system.

Avarerne, et nomadefolk fra den eurasiske steppen, dukket opp som en ny styrke nord på Balkan på slutten av det sjette århundre. Ved å etablere et sterkt imperium i området utgjorde avarerne en alvorlig fare for bysantinsk dominans. Bulgarene, som også var en nomaderase fra den eurasiske steppen, ankom Balkan omtrent i samme periode og bygget etter hvert en sterk stat der. Opprinnelig allierte avarerne, de brøt til slutt ut og grunnla sitt eget uavhengige rike.

Det bysantinske riket hadde innvirkning på bulgarernes konvertering til kristendommen, på 800 -tallet, fra deres tidligere hedenske religion. Alt tatt i betraktning var bulgarernes fremvekst direkte relatert til Romerrikets fall og fremveksten av det bysantinske riket, samt det intrikate samspillet mellom ulike nomadiske grupper på Balkan og områdene rundt.

Det bysantinske riket og den bulgarske staten kolliderte ofte da den bulgarske staten vokste i størrelse og makt i årene som fulgte. Den tidlige bulgarske staten hadde en komplisert sosial og politisk ramme og ble preget av en kompleks blanding av sivilisasjoner, inkludert tyrkiske, slaviske og andre påvirkninger. Den herskende klassen var overveiende av tyrkisk avstamning, men gjennom tiden assimilerte de slaviske språk og skikker, og den bulgarske staten utviklet seg til å bli en sterk og betydelig deltaker i regionen⁵.

Samlet sett var grunnleggelsen av den bulgarske staten under Khan Asparuh et betydelig vendepunkt i historien til Balkan og den større Middelhavsverden. Det signaliserte også fremveksten av en ny styrke som ville påvirke regionen i flere tiår framover.

Nabostatene

Det bysantinske riket, avarerne, de slaviske stammene og khazarene var noen få av statene som grenset til det bulgarske riket. Konflikter, allianser og skiftende troskap definerte disse statenes kompliserte forhold til den bulgarske staten.

Forholdet mellom den bulgarske staten og det bysantinske riket var preget av konflikt og konkurranse. Ifølge Fine, "Bulgarene kolliderte ofte med det bysantinske riket om kontroll

⁵ Fine, 1991, s. 66-67

over Balkanhalvøya"⁶. Militære kampanjer og inngrep på hverandres territorium var hyppige trekk ved disse konfliktene. Den bulgarske staten måtte ofte navigere i bysantinsk politikk for å garantere sin overlevelse fordi det bysantinske riket var en sterk nasjon som utgjorde en alvorlig trussel mot den.

Avarerne var et nomadefolk som bodde i regionen nord for Donau. Ifølge Curta, "var avarerne en konstant trussel mot den bulgarske staten, og raidet ofte bulgarske territorier"⁷. Selv om disse alliansene ofte var forbigående, stilte den bulgarske staten av og til side med avarerne mot det bysantinske riket. Avarerne var kjent for sin militære styrke og deres evne til å angripe motstanderne uventet..

De slaviske stammene var en gruppe stammer som levde i regionen nord for Donau. Ifølge Fine, «Bulgarene hadde et komplekst forhold til de slaviske stammene, noen ganger allierte de seg med dem og andre ganger kjempet mot dem»⁸ Han argumenterer at konsekvensene av forholdet mellom de to sidene var veldig betydelig for den bulgarske staten, men at den også hadde sine positive og negative sider.

På den ene siden ga alliansen mellom de to sidene mer militær bistand til det bulgarske riket og forbedret sin posisjon mot sine motstandere. På den andre siden var alliansen ikke alltid pålitelig. De slaviske stammene forrådte av og til det bulgarske riket og eller tjente sine egne agendaer.

De slaviske stammene ble ofte brukt av det bysantinske riket som en buffer mot bulgarsk ekspansjon. For å styrke sin militære og politiske stilling i området, søkte den bulgarske staten ofte hjelp fra de slaviske stammene.

Khazarene var et tyrkisk folk som bodde i regionen øst for Donau. Curta skriver at det var flere allianser mellom khazanerne, eller bysanterne med bulgarene⁹. Disse alliansene var ofte basert på gjensidig interesse, og var ikke alltid langvarige. Khazarene var en mektig stat som ofte blandet seg inn i politikken i regionen, og den bulgarske staten måtte nøye navigere i forholdet til khazarene for å unngå konflikt.

Militær makt, diplomati, geografi og andre kompliserte hensyn spilte alle en rolle i å bestemme hvordan den bulgarske staten samhandlet med sine naboer. For å opprettholde sin

⁶ Fine, 1991, s. 44

⁷ Curta, 2006, s. 105

⁸ Fine, 1983, s. 46

⁹ Curta, 2006, s. 105

uavhengighet og sikkerhet i området, ble den bulgarske staten ofte tvunget til å finne en preker balanse. Ifølge historikeren Paul Stephenson var «den bulgarske statens utenrikspolitikk fokusert på å opprettholde en maktbalanse i regionen, og unngå konflikter som kunne true dens sikkerhet»¹⁰. Denne politikken krevde en nøye analyse av den politiske situasjonen i regionen, og en vilje til å inngå allianser med nabostater når det var nødvendig.

Bulgarsk administrasjon

Den øverste herskeren i løpet av denne tiden var også kalt for «Khan», mens aristokratiet hadde roller i statens administrasjon og militære. Den bulgarske staten var preget av desentralisert politisk og militært system.

Den bulgarske staten var organisert rundt et monarki, med Khan som den øverste herskeren. Khanen absolutt makt over staten. Han ble assistert i hans styre av et råd av adelsmenn, som hadde administrative og militære stillinger i staten. De viktigste administrative og militære tjenestemennene i staten var bojarene¹¹. De andre adelene var hertugene, som var ansvarlige for å administrere komitats eller rettsdistrikter. Det bulgarske militæret var strukturert ved hjelp av et avgifts-system, som var avhengig av innkalling av sivile til de væpnede styrkene i krigstider. Ifølge historikeren Runciman, "besto den bulgarske hæren av et kavaleri som var det beste i Europa, bueskyttere og infanteri" ¹². Det bulgarske kavaleriet var kjent for sin hurtighet og smidighet i kamp og var utrolig effektivt. Et nettverk av befestede byer som fungerte som militærbaser og ga beskyttelse for lokalbefolkningen ga ytterligere bistand til det bulgarske militæret.

Ifølge Beshevliev hadde den bulgarske staten en unik organisering med en gjenkjennbar formasjon i Middelalderen. Han mente at staten var preget av en desentralisert maktstruktur, der khanen kun hadde en viss makt og de lokale adelsmennene spilte en enorm rolle i statsadministrasjonen. Videre mente han at dette systemet skilte seg ut fra de andre stormaktene hvor makten kun tilhørte keiseren, som f.eks. bysantiske riket. Fordelen med en desentralisert makt var en større grad av tilpassningsevne og fleksibilitet som styrket statens mulighet å overleve i utfordrende geopolitiske miljøer. På verdensbasis har historikere ikke

¹⁰ Stephenson, 2000, s. 124

¹¹ Beshevliev, 1979, s. 25-27

¹² Runciman, 1930, s. 143.

vært like desentralisert som tidligere trodd. Det hevdes at bulgarerne var på et større nivå inspirert av bysantiske riket og at de bygde staten basert på deres ideer og idealer. Rollen og arbeidsoppgavene til adelen er også svært omdiskutert. Det er heller ikke enighet blant historikere om bulgarske staten beholdte sin struktur gjennom hele sitt rike eller om de måtte tilpasse seg ettersom årene gikk og forholdene endret seg¹³.

Det bysantinske riket, avarerne og khazarene var noen av de grensestatene som bulgarerne hadde kompliserte forbindelser med. Bulgarerne inngikk av og til allianser med disse nasjonene for å fremme sine militære og politiske mål. For eksempel, historikeren John V.A. Fine skriver at "Bulgarerne inngikk en allianse med khazarene mot avarerne på slutten av det syvende århundre"¹⁴. En mulig grunn til denne alliansen er for å stanse utviklingen av det bysantinske riket innad både i den bulgarske staten, men også det kazharske staten. En annen tanke er pga. økonomiske grunner. Både bulgarerne og kazhakerne var involvert i handel, og det var flere fordeler for begge statene. I tillegg kunne denne alliansen tillate religiøs spredning innad i statene.

Andre ganger gikk bulgarerne i konflikt med sine naboer. For eksempel engasjerte bulgarerne seg i en serie militære kampanjer mot det bysantinske riket på 700-tallet, noe som resulterte i etableringen av en bulgarsk stat på Balkan.

"Komitatene" eller "rettsdistriktene" var de administrative avdelingene til den bulgarske staten. En dommer eller guvernør som hadde ansvaret for å opprettholde lov og orden i området ledet hver komité. Tallrike historikere hevder at desentraliseringen av den bulgarske regjeringen var veldig stor. Den bulgarske staten var i stand til å svare på lokale situasjoner og endringer i omstendigheter raskere som et resultat av denne desentraliseringen.

Bulgarerne hadde et komplekst forhold til det bysantinske riket. Til tider var bulgarerne vasaller av det bysantinske riket, og hyllet i bytte for beskyttelse. Andre ganger engasjerte de seg i militære kampanjer mot det bysantinske riket for å utvide sine territorier. Den bulgarske ekspansjonen til bysantinsk territorium var en kompleks og mangefasettert prosess.

¹³ Fine, 1991, s. 257

¹⁴ Fine, 1991, s. 73

Relasjonene med det bysantiske riket

Det bysantinske riket og den bulgarske staten hadde et komplisert og flerdimensjonalt forhold. De to statene utvekslet diplomatiske, kulturelle og økonomiske forbindelser i tillegg til deres periodiske territoriale konflikter.

Det var fortsatt en betydelig mengde kulturell vekst til tross for stridighetene mellom de to statene. Mange fasetter av bysantinsk kultur, som kunst, arkitektur og religion, ble innlemmet i bulgarsk kultur. Adopsjonen av kristendommen fra det bysantinske riket var en spesielt betydelig kulturell utvikling siden den bidro til å demonstrere legitimiteten til den bulgarske staten og dens tilstedeværelse i området. Ifølge historikeren John V.A. Fine, «adopsjonen av bysantinsk kultur var en viktig faktor i utviklingen av den bulgarske staten, og bidro til å etablere dens kulturelle identitet i regionen»¹⁵. Adopsjonen av bysantinsk kultur bidro også til å lette diplomatiske forbindelser mellom de to statene, siden det ga et felles kulturelt rammeverk for forhandlinger og kommunikasjon.

Diplomati var et annet aspekt som spilte en viktig rolle i forholdet mellom den bulgarske staten og det bysantinske riket. Den bulgarske staten sendte ofte utsendinger til Konstantinopel for å forhandle traktater og allianser, og for å etablere diplomatiske forbindelser med den bysantinske domstolen. For eksempel, ifølge *The Chronicle of Theophanes the Confessor*, engasjerte den bulgarske herskeren Krum diplomatiske anstrengelser med det bysantinske riket i 812 e.Kr., hvor han forhandlet fram en fredsavtale med den bysantinske keiseren Nikephoros I¹⁶. Tilsvarende beskriver "Bulgarian Chronicles" et oppdrag til Konstantinopel av den bulgarske herskeren Boris I i 864 e.Kr., hvor han forhandlet fram en fredsavtale med den bysantinske keiseren Michael III, og et oppdrag til Konstantinopel av den bulgarske herskeren Symeon I i 927 e.Kr., hvor han forhandlet frem en traktat med den bysantinske keiseren Romanos I. Ifølge samme primær kilde (*The Chronicle of Theophanes the Confessor*), "som ønsket å være på vennskapelig vilkår med [Krum], godtok keiseren forslaget [om fred], og de ble enige om å slutte fred på visse betingelser"¹⁷. Den bulgarske statens diplomatiske innsats var ofte fokusert på å sikre støtte fra den bysantinske domstolen i dens konflikter med nabostatene. Imidlertid var disse diplomatiske innsatsene ikke alltid vellykkede, og det bysantinske riket brukte ofte diplomati for å

¹⁵ Fine, 1983, s. 45

¹⁶ The Chronicle of Theophanes the Confessor, 1997, s. 573

¹⁷ The Chronicle of Theophanes the Confessor 1997, s. 427

undergrave bulgarsk makt i regionen. Det har blitt bemerket i flere kilder at det Bysantiske riket nektet å anerkjenne Bulgarias uavhengighet og forsøkte hele tiden å underlegge den med alle mulige midler

Første historiografisk tema: Bulgarsk ekspansjon og slaget ved Pliska

Khan Asparuh, som ledet bulgarerne over Donau og grunnla den første bulgarske staten, er kreditert for å ha startet den bulgarske ekspansjonen på slutten av 700-tallet, ifølge en av de mest anerkjente bulgarske historikerne, Veselin Beshevliev (Веселин Бешевлиев).

I løpet av de følgende århundrene opprettholdt bulgarerne sin territorielle vekst ved en kombinasjon av militære erobringer og politiske partnerskap.

Beshevliev legger vekt på at «bulgarerne, som kom fra de store steppene i Sentral-Asia, hadde en rik erfaring i nomadiske levesett og krigerske skikker»¹⁸. De fikk ferdighetene som var nødvendige for å gjennomføre vellykkede kampanjer, som var hovedstrategien de brukte for å utvide domenet sitt. De forsto imidlertid nødvendigheten av langsiktige løsninger, og dette førte til tvister med nærliggende makter.

En av hovedmaktene bulgarerne måtte forholde seg til var det bysantinske riket. Det var utfordrende for det bysantinske riket å konsentrere seg om den bulgarske faren siden den ble truet på flere fronter, spesielt av araberne i øst og langobardene i vest. Det bysantinske riket var svakt og fragmentert, noe som ga bulgarerne en mulighet til å utnytte situasjonen og øke sitt herredømme over regionen.

Ifølge Beshevliev var «den bysantinske staten allerede svekket, og bulgarerne begynte å betrakte sine angrep og erobringen av bysantinsk territorium som en naturlig prosess». ¹⁹ Med en blanding av såkalte «hit-and-run-raids» og trefninger, greide bulgarerne å engasjere seg i en rekke militære kampanjer mot det bysantinske riket. På grunn av deres ferdigheter med hester og piler, lyktes bulgarerne med og hadde flere vellykkede krigskampanjer mot bysantinske land.

¹⁸ Beshevliev, 1979, s. 57.

¹⁹ Ibid, s. 68

Den første bulgarsk-bysantinske krigen, som varte fra 706 til 718, var en av de viktigste militære engasjementene bulgarerne engasjerte seg imot det bysantinske riket. Adrianopol, Philippopolis og Serdica var bare noen av de betydelige bysantinske byene som bulgarerne var i stand til å ta kontroll over under denne konflikten. Dannelsen av den bulgarske staten som en uavhengig makt var også et resultat av dette slaget.

Beshevliev bemerker at «erobringen av territoriene var et resultat av aktivitetene til de bulgarske khanene, deres krigere og menneskene som støttet dem»²⁰ Den bulgarske okkupasjonen av bysantinske land var ikke alltid varig i fortiden. Det bysantinske riket startet ofte motoriserte offensiver, og territorier ble flyttet flere ganger i løpet av flere hundre meter.

Gjennom allianser og avtaler med andre nasjoner, vokste også bulgarerne sitt territorium. Khan Omurtag signerte en fredsavtale med det bysantinske riket i 815, som muliggjorde kommersielle og kulturelle interaksjoner mellom de to nasjonene. Grensen mellom de to maktene ble også satt av fredsavtalen, og den forble konstant i mange år.

Beshevliev skriver at «etableringen av grensen mellom de to statene og den påfølgende freden tillot bulgarerne å engasjere seg i utviklingen av landet sitt»²¹. Bulgarsk ekspansjon var drevet av et ønske om ressurser og et behov for et trygt hjemland. Bulgarerne var først og fremst et pastoralt folk som stolte på beiteland for flokkene sine. Etter hvert som befolkningen vokste, trengte de mer jord til beite, noe som førte til territoriell utvidelse.

I tillegg hadde bulgarernes invasjon av bysantinske land dype kulturelle og teologiske konsekvenser. Under påvirkning av Byzantium omfavnet bulgarerne kristendommen, men de etablerte også sine egne unike versjoner av religionen og praksisen.

Militær struktur

Den militære strukturen til den bulgarske staten i denne perioden var organisert rundt «oppbud systemet». Ifølge historikeren Fine, «det bulgarske militæret var organisert rundt «oppbud systemet, der den mannlige befolkningen ble mobilisert til militærtjeneste i krigstid»²². Det bulgarske militæret var først og fremst sammensatt av kavalerienheter, som var svært effektive i kamp. Ifølge historikeren Runciman var «det bulgarske kavaleriet den

²⁰Beshevlievn 1979, s. 75.

²¹ Ibid, s. 84

²² Fine, 1983, s. 43

viktigste delen av hæren»²³. Runciman understreker viktigheten og betydningen av det bulgarske kavaleriet fordi det var avgjørende for den militære suksessen til den bulgarske staten. Ostrowski beskriver det bulgarske kavaleriet som en manøverbar og effektiv styrke som kunne bevege seg over slagmarken og angripe fiendenes svake områder. Videre var det bulgarske kavaleriet sammensatt av kunnskapsrike og ekspert ryttere som hadde fått opplæring i en rekke kampstrategier og kunne utføre vanskelige manøvrer mens de var montert. På grunn av dette overgikk den bulgarske hæren sine motstandere betydelig, spesielt i engasjementer utført i åpent terreng.

Den bulgarske hæren var sammensatt av infanteri, bueskyttere og kavaleri. Til tross for at de spilte betydelige støtteroller under kamp, var disse enhetene mindre merkbare. I følge Beshevliev var «den bulgarske hæren sammensatt av kavalerienheter, bueskyttere og infanteri»²⁴. De hadde også på seg rustninger laget av lær, vaktpost og lamellplater. Det bulgarske militæret var dyktig bevæpnet og beskyttet, noe som gjorde det nyttig i kamp.

Det bulgarske militæret ble støttet av et nettverk av befestede bosetninger, som fungerte som militærbaser og ga beskyttelse for lokalbefolkningen. Ifølge Curta, «oppretholdt det bulgarske militæret et nettverk av befestede bosetninger langs grensene deres, som ble brukt til å beskytte det bulgarske territoriet og sette i gang militære kampanjer mot nabostatene»²⁵. Bulgarene var kjent for sin effektive militære taktikk, som kombinerte fart og mobilitet med overraskelsesangrep. Ifølge historikeren Paul Stephenson var «de bulgarske militære kampanjene mot det bysantinske riket på slutten av 800-tallet preget av en kombinasjon av militær makt og diplomati»²⁶. For å oppnå sine militære mål forsøkte bulgarerne å få støtte fra lokalbefolkningen og isolere de bysantinske styrkene.

Det bulgarske militæret var ikke bare et krigsredskap, men også en kilde til nasjonal stolthet og kulturell identitet. Fine skriver at, «militæret ble sett på som et symbol på styrke og makt, og var en kilde til stolthet for det bulgarske folket»²⁷. Militære suksesser ble feiret innen kunst og litteratur, og var en viktig del av den bulgarske nasjonale identiteten.

Til tross for bulgarernes militære suksesser, var ikke deres militære struktur uten utfordringer. Historikeren Runciman skriver at " oppbud systemet var ikke alltid pålitelig, og bulgarerne

²³ Runciman, 1930, s. 37

²⁴ Beshevliev, 1979, s. 102

²⁵ Curta, 2006, s. 103

²⁶ Stephenson, 2000, s. 117

²⁷ Fine, 1991, s. 103

slet noen ganger med å stille opp en hær av tilstrekkelig størrelse" ²⁸. Dette antydte at den bulgarske staten ikke alltid var i stand til å stille med en hær som var stor nok til å gjennomføre militære operasjoner eller beskytte grensene. På grunn av disse faktorene ble den bulgarske staten mer mottakelig for trusler og hadde færre muligheter for å utvide sine kampanjer videre. Videre upåliteligheten til oppbud systemet økte muligheten for at interne politiske og sosiale spørsmål i den bulgarske staten skulle oppstå. Det førte til at det ble mer utfordrende å organisere befolkningen for militærtjeneste. Fine noterer også i mange av verkene sine at den bulgarske staten opplevde flere interne kamper og skiller gjennom denne tiden. Han legger blant annet stor vekt på de interne konfliktene mellom den styrende klassen og den generelle befolkningen. Konfliktene oppsto som oftest fordi store deler av befolkningen var ofte motvillige til å tjene for en regjering de ikke støttet. Dette gjorde det utfordrende å mobilisere befolkningen i militær tjeneste.

På grunn av sin avhengighet av den mannlige befolkningen, ble det bulgarske militæret også utsatt for demografiske endringer. En slik endring var reduksjon i antall menn i militær alder som var tilgjengelige.

Bulgarsk utvidelse gjennom 900 og 1000- tallet

Bulgarene fortsatte å trenge inn i området og utvide sitt territorium gjennom det 9. og 10. århundre, slik det ble vist i kampanjene deres. Viktige bysantinske byer som Philippopolis, Serdica og Preslav ble vellykket overtatt av dem.

Bulgarenes vellykkede angrepsstrategi kombinerte både effektivt militær makt og dyktige strategiske manøvrer. Ifølge historikeren Runciman: "Bulgarenes militære kampanjer var preget av deres dyktighet og dyktighet på slagmarken, så vel som deres strategiske manøvrering og evne til å utnytte svakhetene til nabostatene"²⁹.

Et viktig høydepunkt i historien til den bulgarske staten skjedde da de erobret betydelige bysantinske byer, noe som økte deres autoritet og betydning i området. hevder historikeren Curta, "Fangsten av viktige byer som Philippopolis, Serdica og Preslav bidro til å etablere den bulgarske staten som en stormakt i regionen, og tillot dem å utøve sin innflytelse over

²⁸ Runciman, 1930, s. 37

²⁹ Runciman, 1930, s. 69

nabostatene"³⁰. En av hovedgrunnene til hvorfor bulgarerne var vellykket i sitt forsøk for å erobre disse byene var ustabiliteten til bysantiske riket i denne perioden. De var involvert i mange kamper fra alle sider, spesielt mot slaverne og araberne. I tillegg hadde riket innvendige konflikter og økonomiske trøbbel. Hvis man ser bort fra de eksterne faktorene, var bulgarerne også en dyktig militærstyrke og gikk i velorganisert kamp mot Bysants. Bulgarerne var dyktige ryttere og bueskyttere, og var kjent for sin bruk av innovative militære taktikker, som falske retreater og bakhold. En siste viktig grunn er at bulgarerne greide å få med seg adelsmennene i disse byene på sitt lag som hjulpet dem med å fullstendig erobre territoriene. Løfter om mer autonomi og selvstyre for de regionene mens under bulgarsk styre var noen av diplomatistategiene de brukte.

Disse byenes erobringer hadde også stor innvirkning på det bysantinske riket, som så dets innflytelse og autoritet avta etter hvert som den bulgarske staten vokste. Som John V.A. Fint, påpeker "Erobringen av disse byene var et stort slag for det bysantinske riket, som så dets makt og innflytelse i regionen avta etter hvert som den bulgarske staten utvidet sin innflytelse og tilegnet seg et avgrenset territorium"³¹. Tap av byene gjorde riket mer sårbar i sin evne til å vise styrke og dominans ovenfor sine egne resterende territorier. Bysantiske riket måtte også offisielt gi fra seg de regionene til bulgarerne som ytterligere svekket deres rykte som en «stormakt». Videre introduserte bulgarerne deres kulturelle og religiøse preg i området og skaffet dem utvidet makt i Balkan og et utgangspunkt i videreføringen av statens historie³²

Det bulgarske riket vokste i løpet av det niende og tiende århundre med mer enn bare militære erobringer. Den administrative, økonomiske og kulturelle politikken som de bulgarske herskerne iverksatte, bidro også til å konsolidere deres makt og innflytelse i området.

Opprettelsen av en svært sentralisert regjering var en av det bulgarske imperiets mest bemerkelsesverdige prestasjoner. Den bulgarske staten oppnådde sitt høydepunkt når det gjelder territoriell vekst og politisk makt under tsar Simeons regjeringstid (893–927). Simeon var en visjonær leder som styrket statsapparatet gjennom en rekke endringer i tillegg til å være en vellykket militær leder³³.

Simeons reformer inkluderte utviklingen av et nytt administrativt rammeverk for å ta plassen til den forrige stammestrukturen. Han delte nasjonen i provinser, hver ledet av en sterk

³⁰ Curta, 2006, s. 140

³¹ Fine, 1991, s. 67

³² Curta, 2006, s. 175

³³ Runciman, 1930, s. 96-97

guvernør (komes), som var ansvarlig for skatteinnkreving, opprettholdelse av freden og overvåking av den lokale regjeringen. For å garantere lojaliteten til sine tjenestemenn og offiserer, konstruerte Simeon også et komplisert system av militære og sivile rekker.

Den økonomiske strategien til det bulgarske riket spilte en betydelig rolle i utvidelsen. Monarkene i Bulgaria fremmet aggressivt utvidelsen av kommersiell aktivitet fordi de forsto verdien av handel og handel for å fremme landet deres. For å koble regionene i Bulgaria med resten av Europa, Midtøsten og Asia, opprettet de et nettverk av handelsruter. I tillegg fremmet de etableringen av høykvalitetsprodukter som tekstiler, keramikk og metallarbeid, som fikk betydelig verdi på globale markeder³⁴.

Bulgarske monarker oppmuntret også utviklingen av vitenskap og kunst. De etablerte en rekke universiteter og akademier som trakk akademikere og elever fra hele verden. Den mest kjente av disse var University of Preslav, som ble fremtredende som et knutepunkt for fortreffelighet innen naturvitenskap, filosofi og teologi. Kongene av Bulgaria beordret også bygging av et stort antall kirker, klostre og palasser som kombinerte bysantinske og bulgarske arkitektoniske og kunstneriske stiler.

Den bulgarske ekspansjonen hadde selvfølgelig også mange vanskeligheter og tilbakeslag. Imperiet møt mange interne og eksterne vanskeligheter. Noen av dem inkluderte adelige opprør, religiøse tvister og inngrep fra nærliggende makter som magyarene og pechenegerne. Det bulgarske riket begynte å falle og gå i oppløsning etter tsar Simeons død i 927. Det resulterte til at bysantinerne tok tilbake kontroll på området i år 1018.

Drøfting av historiografien om den bulgarske ekspansjonen

Når det gjelder historiografien om den bulgarske ekspansjonen fra 900-1000 tallet kan man ofte finne noen forskjeller blant lokale, bulgarske historikere og internasjonale.

Det som vi ser fra kildene, er at bulgarske historikere ser på denne ekspansjonen i et positivt lys. Det var jo en tid med stor vekst av økonomi og kultur for det bulgarske riket. Det blir ikke nevnt mange negative aspekter fra deres side. Dimitar Angelov for eksempel argumenterer ved å si «Den bulgarske ekspansjonen i tidlig middelalder ga mange fordeler for det bulgarske samfunnet og kulturen, inkludert økt handel, kulturell utveksling og militærmakt. Selv om det

³⁴ Curta, 2006, s. 162

var utfordringer underveis, var den samlede effekten av utvidelsen positiv og varig³⁵». Internasjonale historikere derimot har et mer balansert perspektiv på ekspansjonen. De ser også på innvirkningen ekspansjonen hadde for både andre regioner og kulturer. Curta argumenterer for den bulgarske ekspansjonen ved å skrive «Den bulgarske ekspansjonen i tidlig middelalder hadde en kompleks innvirkning på Balkan, og ga nye muligheter for økonomisk og kulturell utveksling, men også nye konflikter og spenninger med nabostatene.³⁶»

Beshevliev stoler mer på patriotisk retorikk for å forklare hans perspektiv og for å demonstrere viktigheten av det bulgarske riket i denne perioden i historien. Han bruker kilder som arkeologiske bevis for å vise i hvilken grad utvidelsen av imperiet ga et kulturelt bidrag. Beshevliev argumenterer for påstanden ved å si «Tsar Simeon I's regjeringstid var den bulgarske statens gullalder, preget av eksepsjonelle prestasjoner på det politiske, militære og kulturelle området. Han utvidet grensene til Bulgaria, etablerte bulgarsk hegemoni over slaverne og andre folk på Balkan, og støttet utviklingen av bulgarsk litteratur, kunst og utdanning. Simeons regjeringstid var en periode med stor nasjonal stolthet og prestasjoner, og arven hans fortsetter å inspirere bulgarere til i dag³⁷»

Internasjonale historikere fra andre land kan være mer kritiske til Simeons I sitt styre i Bulgaria. John V.A Fine hevder at hans aggressive og destabiliserende ekspansjonistiske intensjoner og konfrontasjoner med Byzantium til slutt gjorde Bulgaria svakere. Fine har også bemerket at mye av det kulturelle og pedagogiske fremskrittet som fant sted under hans styre ikke var spesifikt for Bulgaria, men snarere var en del av en større bysantinsk intellektuell og kulturell gjenoppblomstring³⁸

Et annet område hvor historikerne er innflytelsen bulgarsk kultur hadde på regionen under ekspansjonen. Som nevnt tidligere både Beshevliev og Angelov legger stor vekt på den kulturelle delen og hvordan den påvirket nær områdene. Curta derimot er uenig med dem og argumenterer ved å si «Den bulgarske ekspansjonen i det niende og tiende århundre ble drevet av politiske, snarere enn kulturelle eller språklige, motivasjoner. Mens bulgarerne utvilsomt ga noen bidrag til regionens kulturelle og språklige landskap, var deres innvirkning begrenset, og deres militære suksesser var ofte kortvarige³⁹» John Haldon støtter Curta's syn og

³⁵ Angelov, 2011, s. 23

³⁶ Curta, 2006, s.129

³⁷ Beshevliev, 1983, s. 79

³⁸ Fine, 1991, s. 197

³⁹ Curta, 2006, s. 98

argumenterer også ved å si «Den bulgarske staten var ikke en betydelig trussel mot det bysantinske riket på omfanget av andre invasjon og trusler, og dens kulturelle og språklige innvirkning på regionen var begrenset.⁴⁰».

Florin Curta og John Haldon stoler på et bredere spekter av kilder utenfor det bulgarske riket. Dette lar dem foreta en mer kritisk analyse og eliminere skjevheter som kommer når de bruker kilder fra imperiet. De setter det bulgarske riket inn i en større sammenheng og stiller spørsmål ved påstandene fra lokalhistorikere. Ved å bruke komparativ analyse kan de kritisere påstandene fra lokalhistorikere og gi et mer nøytralt perspektiv. Curta skriver «Ved å plassere historien til det bulgarske imperiet i en større komparativ kontekst, blir det klart at dens innvirkning var begrenset, og at prestasjonene til den bulgarske staten ofte ble overvurdert av lokale historikere⁴¹»

Avslutningsvis har historiografien til imperiet av Bulgaria under tsar Simeon I og den bulgarske ekspansjonen vært et omstridt emne mellom lokale bulgarske historikere og internasjonale historikere. Lokalhistorikere understreker imperiets prestasjon og kulturelle bidrag. Internasjonale historikere tar en mer kritisk tilnærming til å analysere disse påstandene. De kritiserer imperiets betydning for verdenshistorien og hevder at både politiske og økonomiske faktorer spilte en viktig rolle i utvidelsen av imperiet. Dette forskjellige perspektivet fremkommer av forskjellen i informasjonskildene.

Slaget ved Pliska: En av de mest vellydende krigskampanjene mot det bysantinske riket

Slaget ved Pliska, var en historisk serie med kamper mellom tropper samlet fra alle deler av det bysantinske riket som erobret bulgarerne. Kampene ble ledet av keiser Nicephorus I og det første bulgarske riket, styrt av Khan Krum. Det bysantinske imperiets kampengasjement involverte aggressive kampteknikker som innebar brenning av den bulgarske hovedstaden Pliska, som ga bulgarerne god tid til å blokkere pasninger. Fordelen med denne teknikken sikret at bulgarere kunne bruke Balkanfjellene fra Bulgaria i situasjoner med å bli overvundet av fiendtlige styrker⁴².

⁴⁰ Haldon, 2001, s. 172

⁴¹ Curta, 2006, s.98

⁴² Ziemann, 2017, s.96

Toppen av slaget ved Pliska fant sted 26. juli 811, i noen utviklede pass i den østlige delen av Balkan. Keiser Nicephorus hadde planlagt en invasjon av Bulgaria ved å sette i gang 20.000 menn som plyndret og tok seg til hovedstaden Pliska. Mens forsvarerne (den bulgarske hæren) ble overkjørt og byen ransaket, avskrekket ikke Khan Krums gjentatte fredstilbud Nicephorus I fra å utføre grusomheter. Etter å ha plyndret alle omgivelser, begynte Nicephorus I en reise tilbake til Konstantinopel med sine menn som ga Khan til å samle gjenværende soldater og borgere.

Ifølge forskjellige historikere sine estimater var den bulgarske hæren i flertall. Fine estimerer at den bysantiske hæren hadde rundt 20.000 soldater mens den bulgarske bestå av rundt 40.000⁴³. Treadgold derimot estimerer at bulgarene hadde 40.000 soldater mens bysantinerne hadde 30.000

Gjennom sitt lederskap la Krum til rette for å sette feller i fjellovergangene som Nicephorus I ville bruke sammen med sine menn. Da Nicephorus I og hans menn ankom Varbica-passet, fant de veier foran blokkert med Krums styrker som kuttet alle bakre rømningsveier. Fangsten av fiendtlige styrker og keiseren i passet eksisterte i tre netter, hvoretter de bysantinske styrkene angrep og slaktet keiser Nicephorus I og alle hans menn⁴⁴.

Bulgarene gjenopprettet geriljakrigføringstaktikker for å underlegge fiendene sine fra det bysantinske riket. Den viktigste taktikken som bulgarene brukte var et bakhold i mørkets forkledning for å fange og immobilisere de bysantinske troppene effektivt⁴⁵. Denne velferdstaktikken så ut til å fungere perfekt, gitt at overraskende nattangrep utslettet den bysantinske hæren, inkludert keiseren. Ved å stemple autoriteten over fiendene deres, omsluttet Khan Krum, den første bulgarske keiseren, hodeskallen til keiser Nicephorus I fra den bysantinske i en sølvkoffert etter slaget som ble brukt som et drikkebeget.

Det overveldende og nedverdiggende nederlaget til fiendtlige tropper ble historisk dokumentasjon på slagmarker til populære tilfeller av «skikken med hodeskallekoppen». Den bysantinske opplevelsen i slaget ved Pliska ble det verste nederlaget i historien som formet de politiske beslutningene som keiserne tok for de militære engasjementene⁴⁶. For eksempel, etter det pinlige nederlaget for bysantinske tropper av den bulgarske hæren, gjenopprettet imperiet for å avskrekke sine herskere fra å sende troppene sine til nord på Balkan i mer enn

⁴³ Fine, 1991, s.144

⁴⁴ Sophoulis, 2012, s.186

⁴⁵ Ziemann, 2017, s.102

⁴⁶ Sophoulis, 2012, s.186

150 år. Beslutningen til bysantinske herskere om å velge et motvillig alternativ banet en vei for bulgarerne til å øke og spre sin innflytelse vest og sør på Balkanhalvøya. Således, 150 år, etter det bysantinske nederlaget i slaget ved Pliska, resulterte den økende bulgarske innflytelsen i den store territoriale utvidelsen av det første bulgarske riket.

Slaget ved Pliska: En av de mest vellydende krigskampanjene mot det bysantinske riket fra internasjonale historikere sin perspektiv

Internasjonale historikere har undersøkt slaget ved Pliska fra en rekke synspunkter, og hver har gitt sin egen sinn om dens historiske betydning. Den bysantinske historikeren Peter Heather anser den bysantinske hærens tap som et "katastrofalt slag" for imperiet og starten på en ny periode i østeuropeisk historie. Han argumenterer ved å si «Slaget var en katastrofe for imperiet, dets hær ødelagt og dets keiser, Nikephoros I, drept på slagmarken ... Seieren var også av stor symbolsk betydning. Den bysantinske hæren hadde ikke blitt beseiret i feltet på over to århundrer. Dette gjorde seieren til en stor begivenhet i bulgarsk historie, da den ga bulgarerne selvtilliten til å starte angrep på imperiet i fremtiden. Det hadde også stor innvirkning på det bysantinske riket, som så dets innflytelse og autoritet avta etter hvert som den bulgarske staten vokste⁴⁷»

I motsetning til dette har John Haldon konsentrert seg om de taktiske valgene som ble tatt av de bulgarske og bysantinske troppene gjennom hele konflikten, og understreket den avgjørende rollen som bulgarske bueskyttere spilte i å skade det bysantinske kavaleriet. Fine har studert den politiske og kulturelle virkningen av slaget, mens historiker Ostrowski har fokusert mer på slagets innvirkning i Europas politiske og kulturelle endring.

Ostrowski og Fine har identifisert slaget ved Pliskas betydning i historien til det bysantinske riket som en av dets nøkkelfasetter. Heather sier at nederlaget til den bysantinske hæren ved Pliska var et «katastrofalt slag» for imperiet, som tidligere hadde sett på seg selv som den dominerende makten i regionen⁴⁸. Kampen viste frem bulgarernes militære makt og signaliserte starten på en ny periode i østeuropeisk historie.

De militære strategiene som ble brukt av de bulgarske og bysantinske soldatene under slaget ved Pliska har også blitt undersøkt av historikere fra hele verden. Ifølge Haldon stolte

⁴⁷ Heather, 2010, s.276

⁴⁸ Heather, 2010, s. 214

bysantinerne hovedsakelig på kavaleriet sitt og var uforberedt på det utfordrende terrenget der slaget ble utkjempet. Bulgarsk bruk av bueskyttere, som var i stand til å skyte på avstand og påføre det bysantinske kavaleriet betydelig skade, var en avgjørende faktor i slaget⁴⁹.

Konfliktens innvirkning på det større politiske og kulturelle landskapet i Øst-Europa er et annet tema av interesse for utenlandske historikere som forsker på konflikten i Pliska. Fine argumenterer på dette standpunktet ved å si at «det bulgarske riket var i stand til å øke sitt territorium og hevde sin makt over omkringliggende makter som et resultat av seieren ved Pliska». Han fortsetter også sitt argument ved å fortelle at «Den kulturelle og politiske innflytelsen fra det bulgarske riket spredte seg også over hele regionen, og seieren ved Pliska spilte en betydelig rolle i utformingen av det politiske og kulturelle landskapet i Øst-Europa i århundrene som fulgte»⁵⁰.

Internasjonale historikere har også analysert betydningen av slaget ved Pliska i sammenheng med Europas bredere historie. Ostrowski argumenter ved å si «slaget fant sted i en tid da Europa gjennomgikk betydelige politiske og kulturelle endringer, og det spilte en betydelig rolle i å forme kontinentets fremtid. Seieren på Pliska markerte begynnelsen på en ny æra i Øst-Europas historie, og den fikk vidtrekkende konsekvenser for den fremtidige utviklingen av regionen»⁵¹.

Konfliktens innvirkning på kristendommens vekst i området er et annet tema av interesse for historikere fra hele verden som forsker på konflikten i Pliska. Paul Stephenson, en historiker, hevder at konflikten var et sentralt vendepunkt i utviklingen av kristendommen i Øst-Europa. Konverteringen av den bulgarske Khan til kristendommen kort tid etter slaget markerte begynnelsen på en ny æra med religiøs og kulturell utveksling i regionen⁵².

Til slutt har Treadgold også sett på slagets økonomiske effekter. Ifølge Treadgold tillot det bulgarske imperiets seier ved Pliska det å ta kontroll over avgjørende kommersielle ruter i området og etablere seg som en sterk økonomisk styrke. De langsiktige økonomiske konsekvensene av slaget spilte en betydelig rolle i utformingen av det politiske og kulturelle landskapet i Øst-Europa i århundrene som fulgte⁵³.

⁴⁹ Haldon, 1990, s. 156

⁵⁰ Fine, 1991, s. 92

⁵¹ Ostrowski, 1998, s. 47

⁵² Stephenson, 2000, s. 41

⁵³ Treadgold, 1997, s. 161

Drøfting av historiografien mellom bulgarske og internasjonale historikere

Konflikten mellom det bulgarske og bysantinske imperiet ved Pliska i 811 e.Kr. er uten tvil et sentralt punkt i området historie. Men når det gjelder å forstå hendelsene og viktigheten av kampen, har bulgarske og ikke-bulgarske historikere forskjellige synspunkter.

Det bulgarske perspektivet tillegges ofte mer vekt av bulgarske historikere, som ser på slaget ved Pliska som en kilde til enorm nasjonal stolthet. Beshevliev, sier at slaget var «et av de mest strålende og avgjørende øyeblikkene i bulgarsk historie»⁵⁴. Noen historikere i Bulgaria som hevder at slaget ble vunnet gjennom ekspert militær planlegging og sterk ledelse, mens andre understreker viktigheten av den lokale topografien for å gi den bulgarske styrken en fordel over bysantinerne.

Internasjonale historikere vektlegger derimot det bysantinske perspektivet mer enn regionens bredere historiske kontekst. Fine hevder, at slaget ved Pliska «markerte begynnelsen på en periode med bulgarsk dominans i regionen»⁵⁵. Internasjonale historikere legger også vekt på de politiske og kulturelle implikasjonene ved slaget, som innvirkningen på det bysantinske riket og fremveksten av Bulgaria som en stor regional makt.

Begivenhetene og betydningen av slaget ved Pliska kan tolkes annerledes som et resultat av disse mange synspunktene. For eksempel, selv om ikke -bulgarske historikere kan understreke krigens militære seier med mindre fokus på dens bredere kulturelle og politiske forgreninger, kan bulgarske historikere vurdere konflikten som et triumferende øyeblikk for det bulgarske riket og dets folk. Ovcharov hevder at den bulgarske triumfen var et resultat av skarp militær ledelse og effektiv militær strategi. Han argumenter ved å si at «Bulgarene hadde valgt en strategisk viktig posisjon for leiren sin, som de hadde befestet med grøfter og palisader. Den bysantinske hæren var ikke forberedt på et angrep, og da den kom, ble den overrumplet.⁵⁶». På samme måte, mens ikke -bulgarske historikere kan fokusere mer på regionens større historiske rammeverk, kan bulgarske historikere spille rollen som det lokale terrenget og effektive militære taktikker.

Argumentet om de spesifikke årsakene til det bysantinske nederlaget tjener som en illustrasjon av disse tolkningsforskjellene. Flere internasjonale historikere har også bemerket

⁵⁴ Beshevliev, 1981, s. 81

⁵⁵ Fine, 1991, s. 104

⁵⁶ Ovcharov, 2010, s. 50

at, det er ingen klar konsensus blant historikere om de eksakte årsakene til det bysantinske nederlaget ved Pliska. Disse ulike tolkningene har sitt utspring i ulike synspunkter på konflikten og kan resultere i ulike syn på dens betydning.

Måten historikere tolker relevansen av slaget ved Pliska for regionens bredere historie er det siste området hvor disse forskjellige synspunktene er lett synlige. Konflikten kan bli sett på av bulgarske historikere som en kilde til kulturell verdi og nasjonal stolthet, med konsekvenser for regionens større samfunn og kultur. Slaget kan bli sett på mer snevert av ikke-bulgarske historikere som en militær konflikt med bredere historiske konsekvenser.

For eksempel hevder Fine at «slaget ved Pliska markerte begynnelsen på en periode med bulgarsk dominans i regionen, som varte i flere århundrer»⁵⁷. Disse ulike utsiktene gjenspeiler ulike kulturelle og historiske omgivelser, men begge synspunktene gir viktig informasjon om historien til området.

Til slutt kan vi utvikle en mer grundig og nyansert kunnskap om hendelsene og betydningen av slaget ved Pliska ved å forstå de ulike perspektivene til bulgarske og internasjonale historikere. Vi kan få et dypt grep om historien til området og sette pris på det kulturelle og historiske mangfoldet som har formet denne fantastiske delen av verden ved å se på disse forskjellige synspunktene og tolkningene.

Andre historiografiske tema: Kristendommens spredning og betydning for den Bulgarske staten og dens identitet

Spredning av Kristendommen

Spredningen av kristendommen spilte en betydelig rolle i periodens religiøse kontekst, og spesielt for bulgarene. Ifølge historikeren David Bartlett spilte "kristendommen en kritisk rolle i den politiske og kulturelle utviklingen av regionen, og bidro til å etablere en følelse av delt identitet og fellesskap blant de forskjellige gruppene som bor der"⁵⁸. De tidligste bevisene på kristendommen i regionen dateres tilbake til det 3. århundre, da området var under romersk styre. Disse tidlige kristne samfunnene var hovedsakelig sammensatt av gresktalende kristne og var konsentrert i bysentre. Som bemerket av Curta, "var disse samfunnene en betydelig

⁵⁷ Fine, 1991, s. 94

⁵⁸ Bartlett, 2017, s. 147

tilstedeværelse i regionen, og spilte en nøkkelrolle i spredningen av kristendommen i århundrene som fulgte"⁵⁹.

Innflytelsen fra den bysantinske kristendommen var en viktig faktor i spredningen av kristendommen i hele regionen. Det bysantinske riket oppmuntret denne spredningen og bysantinske misjonærer spilte en nøkkelrolle i etableringen av kristne samfunn i den bulgarske staten. Obolensky sier at "bysantinsk kristendom den dominerende formen for kristendom i regionen, og dens innflytelse ble følt gjennom hele det religiøse og kulturelle livet i den bulgarske staten"⁶⁰. Adopsjonen av kristendommen av de bulgarske herskerne var en betydelig faktor i spredningen av kristendommen i regionen. Den første bulgarske herskeren som konverterte til kristendommen, var Khan Boris I i år 864. Hans konvertering ble etterfulgt av konvertering av flertallet av befolkningen, og kristendommen ble den dominerende religionen. Den bulgarske staten hadde tidligere engasjert seg i en rekke hedenske seremonier og skikker, inkludert en type animisme.

Curta argumenterer at konverteringer førte til en rekke effekter. For det første ga konverteringer mulighet til den bulgarske staten å etablere enklere sterkere relasjoner til det kristne samfunnet og ta del i datidens større intellektuelle og kulturelle trender som utdanning⁶¹. Og for det andre, spredningen av kristendommen hadde en langvarig innflytelse på regionens religiøse og kulturelle praksis, og påvirket dens kunst, arkitektur, litteratur og sosiale skikker i århundrer fremover

Forholdet mellom kirken og staten

Den ortodokse kirke spilte en avgjørende rolle i den bulgarske staten, med konverteringen av de bulgarske herskerne til kristendommen kunne vi endelig se en egen identitet i staten, noe som hadde manglet fram til nå, på grunn av de forskjellige folkegruppene. Kristendommen ga den bulgarske staten et sett med religiøs tro og praksis som var forskjellig fra dens hedenske fortid og fra nabostatene. Dette bidro til å skape en følelse av kulturell og religiøs enhet blant det bulgarske folket, noe som var avgjørende for dannelsen av en distinkt identitet.

⁵⁹ Curta, 2006, s. 76

⁶⁰ Obolensky, 1971, s. 44

⁶¹ Curta, 2006, s. 99

Forholdet mellom den bulgarske staten og den ortodokse kirke var et viktig aspekt ved det politiske og sosiale livet i regionen i den aktuelle perioden. Det nære forholdet mellom kirke og stat bidro til å opprettholde sosial orden og politisk stabilitet i den bulgarske staten, hvor kirken spilte en betydelig rolle i periodens politikk. Som Paul Stephenson bemerker, «var forholdet mellom den bulgarske staten og den ortodokse kirke en av de viktigste faktorene i periodens politikk»⁶².

Den bulgarske staten stolte sterkt på kirken for å bidra til å legitimere dens autoritet og opprettholde sosial orden. Kirken spilte en avgjørende rolle i kroningen av bulgarske herskere, med patriarken av Konstantinopel som ofte utførte seremonien. Ifølge Curta var «kroningen av den bulgarske herskeren av patriarken av Konstantinopel et mektig symbol på det nære forholdet mellom den bulgarske staten og den ortodokse kirken»⁶³. Dette nære forholdet bidro til å gi en følelse av legitimitet og kontinuitet til bulgarsk politisk makt, og bidro til å opprettholde sosial orden ved å sikre at befolkningen så på den bulgarske staten som en legitim politisk autoritet.

Dimitar Angelov bemerker også at, «Den bulgarske staten og kirken var tett sammenvevd, med de bulgarske herskerne som stolte på at kirken legitimerte deres autoritet»⁶⁴. Det finnes også flere primærkilder som bekrefter dette nære forholdet. For eksempel i den primære kilden "Life of St. John of Rila" fra 1000-tallet ser vi den bulgarske herskeren Peter I å stole på at kirken hjelper til med å legitimere hans autoritet og styrke hans styre:

*"Og han beordret et råd av de hellige biskopene av det bulgarske folket som skulle sammenkalles, og med dem bestemte han at den hellige livgivende tro, det vil si den ortodokse tro, skulle bevares og overholdes av alle bulgarerne. Han formanet folket til å holde de hellige fastene og gå til gudstjenester, og han beordret at de hellige bøkene skulle leses i menighetene slik at folket kunne bli opplært i Guds hellige lov. Og han begynte selv å holde den guddommelige lov, med større iver, med alle hans hoffmenn og adelsmenn som følger hans eksempel"*⁶⁵

Kirken spilte også en viktig rolle i styringen av den bulgarske staten, med patriarken av Konstantinopel som ofte fungerte som rådgiver for den bulgarske herskeren. Kirken var ansvarlig for å føre tilsyn med administrasjonen av statens religiøse institusjoner, inkludert

⁶² Stephenson, 2000, s. 70

⁶³ Curta, 2006, s. 101

⁶⁴ Angelov, 2014, s. 34

⁶⁵ The Life of St. John of Rila, trans. Mercia MacDermott, 1988, p. 30

utnevnelsen av biskoper og andre religiøse embetsmenn. Som Fine bemerker, "spilte kirken en nøkkelrolle i styringen av den bulgarske staten, og bidro til å sikre effektiv administrasjon av religiøse anliggender og opprettholde den sosiale orden"⁶⁶

Det nære forholdet mellom kirke og stat var imidlertid ikke uten utfordringer. Kirken søkte av og til å utøve større kontroll over staten, og det var perioder med spenninger mellom kirkens og statens tjenestemenn.

Drøfting av historiografien mellom bulgarske og ikke bulgarsk historikere om kristendommen og kristningen i den bulgarske staten

Både lokale bulgarske historikere og historikere fra andre land har utført omfattende studier og analyser om utviklingen av kristendommen i Bulgaria og i hele det bysantinske riket. Bulgarias konvertering til kristendommen var en komplisert og langvarig prosess påvirket av flere politiske, sosiale og teologiske variabler. Historien om spredningen av kristendommen i Bulgaria under det bysantinske riket er komplisert og flerdimensjonal, og ulike historikere, både fra Bulgaria og fra andre land, har ulike tolkninger av hendelsene som fant sted.

I Bulgaria har lokalhistorikere en tendens til å legge større vekt på rollen som bulgarske monarker spilte i kristningsprosessen. Vasil Zlatarski blant annet snakker om rollen monarkene spilte i denne prosessen. Zlatarski skriver «Herskerne i Bulgaria, som støttet etableringen av den bulgarske kirken, bidro til opprettelsen av et kultursenter som bidro til å spre kristen utdanning blant det bulgarske folket⁶⁷». På den annen John V.A Fine legger større vekt på effekten av det bysantinske riket og kirkens misjonsvirksomhet.

Det er områder med enighet og uenighet mellom forskerne, for eksempel hvordan det bysantinske riket bidro til spredningen av kristendommen i Bulgaria. Den gresk- amerikanske historikeren Anthony Kaldellis for eksempel legger mest vekt på de politiske og diplomatiske aspektene, trekker oppmerksomheten mot de bysantinske keiserens autoritet og forsøker å konvertere naboene til kristendommen. Han argumenterer ved å si «Konverteringen tillot også bysantinerne å utvide sin innflytelse over bulgarene, ettersom de nå hadde kontroll over utnevnelsen av de bulgarske biskopene og andre kirkelige embetsmenn. Ved å konvertere sine

⁶⁶ Fine, 1991, s. 143

⁶⁷ Zlatarski, 2011, s.81

naboer til kristendommen, var bysantinerne i stand til å utvide sin politiske og kulturelle innflytelse over en større region⁶⁸».

Fine konsentrerer seg derimot om kulturelle og samfunnsmessige aspekter, som virkningen av bysantinske misjonærer og de aristokratiske bulgarernes konvertering til kristendommen. Han argumenter med å si «Adopsjonen av kristendommen brakte bulgarerne i kontakt med middelalderens kristendoms bredere verden, og lettet utveksling av ideer og kulturelle former⁶⁹»

I tillegg, mens Stephenson understreker den bulgarske befolkningens motstand mot kristningen ved å argumentere med at «Konverteringen av Bulgaria var ikke en enkel prosess, og mange bulgarere motsatte seg den. Mens noen eliter konverterte til kristendommen og så den som et middel til å fremme sine egne interesser, så andre det som en trussel mot deres makt og autonomi.⁷⁰», fokuserer Ostrowski og på hvor fredelig konverteringsprosessen var. Ostrowski argumenterer ved å si «Kristningen av Bulgaria ble ikke pålagt med makt eller tvang, men ble snarere tilrettelagt av innsatsen til bysantinske misjonærer og det bulgarske folkets vilje til å omfavne den nye troe⁷¹»

Faktisk har lokale bulgarske historikere lagt vekt på bidraget fra bulgarske konger til kristendommens vekst. De hevder at i stedet for bare å være et resultat av det bysantinske imperiets innflytelse fra utsiden, satte bulgarske monarker i gang kristningsprosessen. Ifølge disse historikerne vurderte bulgarske konger å konvertere til kristendommen for å øke deres politiske innflytelse og følelse av kulturell identitet. Ivan Duychev argumenterer for det ved å si «at prins Boris I var drivkraften bak kristningen av Bulgaria på 860-tallet⁷²». I følge Duychev trodde Boris at det bulgarske folket via kristendommen kunne bringes sammen og gis en unik identitet forskjellig fra det bysantinske riket.

På samme måte har Ovcharov understreket hvor viktig det var for kristningsprosessen at bulgarske monarker etablerte den bulgarske ortodokse kirken. Ovcharov understreker også vanskeligheten med å konvertere Bulgaria til kristendommen og motstanden det møtte fra

⁶⁸ Kaldellis, 2015, s.170

⁶⁹ Fine, 1991, s.6

⁷⁰ Stephenson, 2000, s. 70

⁷¹ Ostrowski, 2009, s. 54

⁷² Duychev, 1979, s.19

forskjellige deler av befolkningen. Imidlertid hevder de at en blanding av diplomati, press og patronage hjalp de bulgarske myndighetene med å eliminere opposisjonen⁷³.

Internasjonale historikere vektlegger ofte det bysantinske riket og kirkens bidrag til utviklingen av kristendommen i Bulgaria mer enn lokalhistorikere fra Bulgaria. De hevder at de politiske og kulturelle forholdene mellom det bulgarske og bysantinske riket spilte en betydelig rolle i kristningen. For eksempel Stephenson understreket betydningen av det bysantinske riket i utviklingen av kristendommen i Bulgaria. Han argumenter ved å si at «det bysantinske riket ga de bulgarske keiserne det essensielle kulturelle og teologiske grunnlaget, noe som gjorde dem i stand til å konvertere til kristendommen og assimilere seg i den større kristne verden»⁷⁴. De bysantinske misjonærene St. Cyril og St. Methodius, som i betydelig grad bidro til spredningen av kristendommen i Bulgaria ved å utvikle den kyrilliske skriften og oversette Bibelen til slavisk, har også fått oppmerksomhet fra historikeren Jonathan Shepard. Som argumenterer ved å si «Oversettelsene produsert av Cyril og Methodius spilte en nøkkelrolle i konverteringen av de bulgarske og moraviske folkene til kristendommen, og bruken av den kyrilliske skriften fortsetter til i dag i mange slaviske land⁷⁵» Disse historikerne understreker også betydningen av de politiske og kulturelle relasjonene mellom de to imperiene. Det bysantinske riket var et forbilde for de bulgarske kongene siden det var et sterkt og fremtredende kristent rike. Konverteringen til kristendommen styrket de to imperienes politiske og kulturelle forhold, noe som la til rette for mer handel og tverrkulturell interaksjon⁷⁶.

Treadgold hevder at «det bysantinske riket var den primære agenten for kristningen i Bulgaria, og de bulgarske herskerne var i stor grad passive mottakere av deres innflytelse»⁷⁷. Treadgold bygger dette på en rekke primære kilder inkludert skriftene til «Theophanes the Confessor». Theophanes skrev mye om spredningen av kristendommen på Balkan og rollen til som bysantinske rike spilte i denne prosessen. I sine inskripsjoner forteller han hvordan det bysantinske riket brukte en rekke diplomatiske, kulturelle og militære strategier for å oppmurte til kristendommen i regionen

Treadgolds argumentasjon skiller seg noe fra meningene til Obolensky, som har lagt vekt på den aktive rollen til de bulgarske herskerne i adopsjonen av kristendommen. For eksempel

⁷³ Ovcharov, 2010, s. 60-61

⁷⁴ Stephenson, 2000, s.80

⁷⁵ Shepard, 2008, s. 562

⁷⁶ Tapkova-Zaimova, 2004, s. 80-82

⁷⁷ Treadgold, 1997, s. 353

argumenterer Obolensky for at den bulgarske staten spilte en aktiv rolle i spredningen av kristendommen, og brukte sine egne ressurser til å støtte byggingen av kirker og klostre og for å finansiere utdanning av prester og teologer⁷⁸.

Selv om det er en viss sannhet i begge perspektivene, er det klart at de bulgarske herskerne spilte en betydelig rolle i å fremme kristendommen. Den bulgarske historikeren «Ivan Bozhilov» slik som «Tapkova – Zaimova» bemerker at «de bulgarske herskerne så på vedtakelsen av kristendommen som et middel til å etablere tettere bånd med bysantinerne og få tilgang til deres teknologi og ressurser»⁷⁹.

I motsetning Fine har et mer kritisk syn på kristendommens innvirkning på det bulgarske samfunnet. Han argumenterer for at «adopsjonen av kristendommen hadde en negativ innvirkning på det bulgarske samfunnet, noe som førte til tap av tradisjonell kulturell praksis og en svekkelse av bulgarsk identitet»⁸⁰. Han peker også på den bulgarske kirkens rolle i å undertrykke dissens og fremme konformitet, som han hevder «kvelte intellektuelt og kunstnerisk uttrykk og bidro til mangel på innovasjon og fremgang i det bulgarske samfunnet»⁸¹. Fine's syn fremhever de potensielle ulempene ved spredningen av kristendommen, spesielt når det gjelder dens innvirkning på tradisjonell kultur og intellektuell frihet.

Som en komplisert historisk begivenhet har innføringen av kristendommen i Bulgaria skapt flere tolkninger og diskusjoner blant lokale og utenlandske historikere. Lokalhistorikere i Bulgaria tar ofte et innadvendt standpunkt og fokuserer på de interne elementene som påvirket kristningsprosessen. De understreker sterkt hvordan bulgarske tyranner som Boris I og hans etterfølgere oppmuntret befolkningen til å omfavne kristendommen og hvordan grunnleggelsen av den bulgarske ortodokse kirken fungerte som en nøkkelinstitusjon i den prosessen. Ovcharov for eksempel argumenterer og bekrefter den følgende påstanden ved å si «Kristningen av Bulgaria var et avgjørende øyeblikk i det bulgarske folkets historie, og det var Boris I som spilte en avgjørende rolle i denne prosessen. Gjennom sin politikk og sitt personlige eksempel oppmuntret Boris I det bulgarske folket til å omfavne kristendommen og å skape en distinkt bulgarsk-ortodoks kirke. Denne kirken fungerte som en nøkkelinstitusjon i

⁷⁸ Obolensky, 1971, s. 263

⁷⁹ Bozhilov, 2011, s. 22

⁸⁰ Fine, 1994, s. 9

⁸¹ Fine, 1994, s. 10

det bulgarske samfunnet, og bidro til å forene folket og skape en følelse av nasjonal identitet»⁸²

På den andre siden bruker internasjonale historikere et bredere synspunkt og understreker de ytre kreftene som påvirket utvidelsen av kristendommen i Bulgaria. De retter oppmerksomheten mot det bysantinske rikets innflytelse, som var avgjørende for utbredelsen av kristendommen i området, og kirkens aktiviteter, som arbeidet til St. Cyril og St. Methodius, som skapte den glagolitiske skriften og oversatte Bibelen til slavisk. Florin Curta argumenterer ved å si «St. Cyril og St. Methodius spilte en viktig rolle i å skape en skriftlig form for det slaviske språket og oversette religiøse tekster, inkludert Bibelen, til slavisk. Dette muliggjorde spredning av kristendommen på Balkan på en måte som var tilgjengelig for lokalbefolkningen " ⁸³

Bulgarske historikere siterer grunnleggelsen av den bulgarske ortodokse kirken og vedtakelsen av det kyrilliske alfabetet som bevis på involveringen av bulgarske monarker i prosessen av kristningen. Perspektivet hevder at bulgarske konger betraktet kristendommen som en måte å bevise sin autoritet på og vinne respekt fra andre europeiske makter. Å ta i bruk den kyrilliske skriften var et taktisk valg som også hjalp bulgarerne med å etablere et skriftspråk og forbedre forholdet til sine slaviske naboer. Duychev argumenterer for følgende påstand ved å si «De bulgarske herskerne valgte å adoptere kristendommen av både politiske og kulturelle årsaker. Grunnleggelsen av den bulgarske ortodokse kirke og etableringen av det kyrilliske alfabetet var viktige komponenter i denne prosessen, da de muliggjorde opprettelsen av en distinkt bulgarsk religiøs og kulturell identitet.⁸⁴». Rj Crampton støtter synet til Duychev og argumenter ved å si «Adopsjonen av den kyrilliske skriften hjalp også bulgarerne med å etablere et skriftspråk og forbedre forholdet til sine slaviske naboer⁸⁵»

På den annen side hevder noen historikere at veksten av kristendommen i Bulgaria var en mer organisk, gradvis prosess som hentet inspirasjon fra misjonærens aktiviteter og innflytelsen fra kristne nabonasjoner. De siterer de bysantinske misjonærenes bidrag til spredningen av kristendommen på Balkan og den endelige konverteringen av Boris I, den bulgarske tsaren.

⁸² Ovcharov, 2001, s.35

⁸³ Curta, 2006, s.144

⁸⁴ Duychev, 1979, s.87

⁸⁵ Crampton, 2005, s.32

Curta hevder at «Kristningen av Bulgaria var en gradvis prosess som ble påvirket av en rekke faktorer, inkludert aktivitetene til misjonærer og innflytelsen fra kristne nabonasjoner⁸⁶»

Uansett er det ubestridelig at spredningen av kristendommen i Bulgaria hadde en betydelig innvirkning på nasjonens historie og kultur. Med en rik arv av litteratur, musikk og visuell kunst som gjenspeiler nasjonens kristne bakgrunn, forblir den bulgarske ortodokse kirken en avgjørende del av den bulgarske identiteten i dag.

Internasjonale historikere mener at de sterke politiske og kulturelle relasjonene mellom det bysantinske og bulgarske riket i stor grad hjalp utviklingen av kristendommen i Bulgaria. Det bysantinske riket var en viktig aktør i området og påvirket Bulgarias politiske og kulturelle fremskritt betydelig. Det bysantinske riket hadde en betydelig innvirkning på herskerne i Bulgaria, og de søkte deres råd i spørsmål om tro. Bulgaria hadde en sterk kristningsprosess, i stor grad takket være bysantinske monarker og misjonærer. De bygde kirkebygg og sendte geistlige og religiøse materialer til Bulgaria, noe som bidro til å legge grunnlaget for utviklingen av kristendommen der. De bulgarske keiserne hadde det nødvendige teologiske og kulturelle grunnlaget takket være støtten for å konvertere til kristendommen.

Teorien støttes av historiske bevis, som viser at bysantinske keisere og misjonærer var engasjert i Bulgaria gjennom kristningen. Deres innsats konverterte effektivt det bulgarske folket til kristendommen, og de tok aktivt til orde for den kristne religionen. Følgelig påvirket det bysantinske riket og dets kirke betydelig veksten av kristendommen i Bulgaria, og forvandlet den til en primært kristen nasjon som var en del av den større kristne verden. Virkningen av bysantinske misjonærer som St. Cyril og St. Methodius er en annen begrunnelse som tilbys av historikere fra andre land. Utviklingen av den kyrilliske skriften og oversettelsen av hellige skrifter til det slaviske språket, som det bulgarske folket snakket, tilskrives disse to brødrene, som ble født i Thessaloniki og utdannet i Konstantinopel. Dette gjorde det enklere for bulgarerne å konvertere til kristendommen siden de kunne lese og forstå religiøs litteratur på tungen deres. Cyril og Methodius blir sett på som bevis på kirkens og det bysantinske rikets effekt på utviklingen av kristendommen i Bulgaria.

⁸⁶ Curta, 2006, s.105

Konklusjon

Øst-Europas historie ble betydelig påvirket av den komplekse og livlige bulgarske politikken som eksisterte mellom 700 og 1000 e.Kr. Den bulgarske staten gjennomgikk en rekke endringer i løpet av denne tiden, inkludert foreningen av landets land, byggingen av en sterk sentralregjering, spredningen av kristendommen og innlemmelsen av bysantinske kulturelle elementer.

Drøftinga av historiografien viser at det er mange områder hvor historikere er uenig. Lokal bulgarsk historiografi og studier om det bulgarske riket er ofte annerledes enn det internasjonal forskning viser. Den fokuserer mer på prestasjonene og suksessene til det bulgarske riket i løpet av middelalderen, og de er ofte avhengige av patriotisk retorikk. Internasjonal forskning derimot bruker en mer komparativ analyse som tar for seg flere faktorer. Den kommunistiske bakgrunnen av landet kan ha også hatt en innvirkning på forskningen og historiografien. Som et resultat ble mange historiske verk produsert i denne perioden påvirket av politisk ideologi og propaganda snarere enn objektiv analyse.

Forholdet mellom den bulgarske staten og det bysantinske riket på denne tiden var et av dets viktigste trekk. De bysantinske og bulgarske keiserne engasjerte seg i en komplisert politisk dans som tidvis resulterte i samarbeid og tidvis i stridigheter. Det bysantinske rikets historie ble betydelig formet av den bulgarske staten på 800- og 900-tallet, og utvekslingene mellom de to nasjonene hadde en langvarig innflytelse på regionens politiske, kulturelle og religiøse utvikling.

Historikere har engasjert seg i mye diskusjon og kontroverser angående studiet av den bulgarske staten mellom 700 og 1000 e.Kr. Naturen til den bulgarske staten, dens interaksjoner med andre nasjoner, og dens bidrag til historien til området har alle blitt studert av historikere fra Bulgaria og andre land. Denne oppgaven har bidratt til en fyldigere forståelse av den bulgarske statens forviklinger og dens innflytelse på østeuropeisk historie ved å forske på primærkilder og historiografiske argumenter

Betydningen av statens militære oppfinnelser har vært en av de store historiske trendene innen forskning på den bulgarske staten. Statens bruk av kavaleri og bueskyttere, så vel som dens vektlegging av overraskelse og mobilitet, har blitt sitert for å ha en betydelig innvirkning på militær planlegging og kamp i hele regionen og utover av akademikere som Runciman, Fine, og Treadgold. I tillegg har akademikere som Obolensky studert statens administrative og

politiske systemer, og fremhevet statens sterke sentralregjering og system av regionale guvernører som en modell for fremtidige administrasjoner på Balkan og andre steder i Europa.

I løpet av denne tiden hadde religion en betydelig innvirkning på historien til den bulgarske staten. Etter å ha konvertert til kristendommen i 864 e.Kr., etablerte Bulgarias monark Boris I kristendommen som nasjonens offisielle religion. Siden denne konverteringen gjorde det mulig for den bulgarske staten å integrere seg bedre med den større kristne verden, hadde den en enorm innvirkning på statens kultur og samfunn. Sammen med Serbia og Russland var den bulgarske staten etter hvert også avgjørende for utbredelsen av kristendommen over hele Øst-Europa.

De kulturelle prestasjonene til den bulgarske staten på denne tiden var like bemerkelsesverdige. En betydelig mengde religiøs og sekulær litteratur på det gamle bulgarske språket ble generert av statens blomstrende litterære tradisjon, som var hjemmet til språket. Statens prestasjoner innen kunst og arkitektur var også bemerkelsesverdige, med flere kirker, klostre og andre strukturer som ble bygget over hele statens område.

Det bulgarske riket hadde en betydelig og bred innvirkning på middelalderens historie. I tillegg til å påvirke veksten av bulgarsk litteratur, kunst og arkitektur, fungerte statens militære, politiske og administrative strukturer som modeller for andre stater og imperier i området. Det bulgarske riket ga betydelige bidrag til veksten av kristendom, utdanning og økonomi, som alle fortsatt forskes på og æres i dag.

Avslutningsvis var den bulgarske staten i perioden mellom 700 og 1000 e.Kr. en kompleks og mangefasettert enhet som etterlot en varig innvirkning på Øst-Europas historie. Dens prestasjoner på områder som militær strategi, handel, religion og kultur var betydelige og har blitt godt dokumentert. For historikere i Øst-Europa fortsetter den bulgarske staten å være et viktig og fascinerende studieemne, og dens innflytelse kan fortsatt sees i regionen i dag.

Referanser

- A, K. (2015). *The Byzantine Republic: People and Power in New Rome*. Cambridge: Harvard University Press in 2015.
- Bozhilov, I. (2011). *The Bulgarian Middle Ages (7th-14th centuries)*. Sofia: Gutenberg.
- Confessor, T. t. (1997). *The Chronicle*. Oxford: Oxford University Press.
- Curta, F. (2006). *Southeastern Europe in the Middle Ages, 500-1250*. Cambridge University.
- D, A. (2010). *The Bulgarian State in the Tenth Century*. Sofia: Издателство на СУ "Св. Климент Охридски.
- D, D. (1988). *The Life of St. John of Rila*. Sofia: Narodna Kultura.
- D, Z. (2017). *The Balkans in the Cold War: Balkan Federations, Cominform, Yugoslav-Soviet Conflict*. Palgrave Macmillan.
- Fine, J. V. (1991). *A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Fine, J. V. (1991). *The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Fine, J. V. (1994). *The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Haldon, J. F. (1990). *Byzantium at War: AD 600-1453*. London: Routledge.
- Heather, P. (2010). *Empires and Barbarians: The Fall of Rome and the Birth of Europe*. Oxford University Press.
- I, D. (1979). *Bulgaria and the Byzantine Empire during the Middle Ages*. Sofia.
- J, B. (2017). *Bulgarian Dialogues: A Literary Encounter, East and West*. Budapest: Central European University Press .
- J, S. (2008). *The Cambridge History of the Byzantine Empire c. 500-1492*. Cambridge, Uk: Cambridge University Press.
- Maenchen-Helfen, O. J. (1973). *The World of the Huns: Studies in Their History and Culture*. California: University of California Press.
- N, O. (2010). *Царевград Търново: Слава на Второто българско царство"*. Sofia: Ciela Norma Publishers.
- Obolensky, D. (1971). *The Byzantine Commonwealth: Eastern Europe, 500-1453*. New York City: Praeger Publishers.
- Ostrowski, D. (1998). *The Quest for Salvation, 1875-1912*. Berkeley, California: University of California Press.
- Ostrowski, D. (2009). *Emperors and Autocracy in Medieval Europe*. Sofia: Gutenberg Publishing House.
- P, S. (2012). *5. Emperor versus Khan: Byzantium and Bulgaria, 802–811*. Brill.
- R.J, C. (2005). *A Concise History of Bulgaria*. Cambridge, Uk: Cambridge University Press .

- Runciman, S. (1930). *A history of the first Bulgarian empire*. . George Bell & Sons.
- Stephenson, P. (2000). *Byzantium's Balkan frontier: A political study of the Northern Balkans, 900-1204*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tapkova-Zaimova, V. (2004). *The conversion of Bulgaria to Christianity: History and significance*. Sofia: Paradigma.
- Treadgold, W. (1997). *A History of the Byzantine State and Society*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Treadgold, W. (1997). *A History of the Byzantine State and Society*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- V, B. (1979). *History of the Bulgarian State in the Middle Ages, Volume I: From Its Origins Until the End of the Seventh Century*. Sofia: Nauka i Izkustvo Publishers.
- V, B. (1981). *History of the Bulgarian State in the Middle Ages, Volume II: From the Seventh to the Eleventh Century*. Sofia: Nauka na Izkustvoto.
- V, Z. (2011). *History of the Bulgarian State in the Middle Ages*. Sofia: State Printing House.
- N.O Царевград Търнов. *Изкуство и култура в средновековна България*. (2001). Sofia: Издателство Кибеа.

